

İSTİĞLAL ŞAİRİ (Helil Rza Ulutürk)

Bahtiyar VAHABZADE

(Yayıma hazırlayan: Nazkhanym PANAYÉVA)

Eger menden soruşsalar: “Helil Rza Ulutürk senin için kimdir?”, men birce cümle ile déyerem: “Edebiyyatımızın istiğlal mücahididir”. Helil yalnız gelemi ile déyil, emeli [ülküsel] fealiyyeti ile de Vetenimizin istiğlalına hizmet göstermiştir. Bunlarla da kifayetlenmeyen şair öz balasını da bu yolda gurban vérmekten çekinmedi.¹ Bir sözle, Helil bu Veten için ne lazımsa, onu éledi.

Şehsiyyeti ile yaradıcılığ éyniliyi onun bir insan kimi bötüvlüyünün göstericisi idi. O, heyatda kim idise, eserlerinde de o idi. Çünkü dili ile üreyinin arasında héç bir mesafenin olmaması sebebinden yalnız düşündüyünü déyer, üreyini yandıran, béynin gemiren fikirleri yazardı. Bir sözle, Helil tepeden dırnağa Veten ve millet sévgisinin ateşi, hemin [bu] ateşin de canlı pervanesi idi.

O, ister şé’r ve poémalarında, ister publisist meğalelerinde, ister tercümelerinde ve hetta yazdığı gündeliklerde yalnız gelbini yazır, bu yazılara bütün varlığını vérir, ganını hopdururdu [kanını sızdırıyordu].

60-70-ci illerde biz téz-téz görüşer, üreyimizi didib-parçalayan fikirlerimizi ve duyğularımızı, bir sözle, derdlerimizi bölüşerdik. Helil géybet (dedikodu) ne olduğunu bilmez, hamının [her şeyin] yalnız müsbet tereflerini görer, özünden sonra edebiyata gelen gencleri ganandırdırmağa, onları yaradıcılığa heveslendirmeye çalışardı.

Elbette, sovét dövrü yaradıcılığında onun istiğlal arzusu açığ şekilde déyil, dolayısı ile setiraltı éyhamlarında [arka plandaki imalarda, çağırışılarda] özünü gösterirdi. Şübhesiz, ağıllı oğucu şairin ne demek istediğini, neye işare élediğini derhal anlayırdı. “Afrikanın sesi” adlı meşhur şé’rinde dédiyi:

*İstemirem azadlığı zerre-zerre, gram-gram,
İsteyirem gölumdaki zencirleri ğıram, ğıram*

¹ Halil Rıza'nın oğlu Tebriz, Karabağ'daki savaşta şehit olmuştur.

misraları o zaman diller ezberi idi. Niye? Ona göre ki, hamı [herkes] bu misralarda onun öz derdimizi dile getirdiyini anlayır, neye işare étdiyini bilirdi.

Helil hağında yazan bütün müellifler, ilk növbede [ilk önce, ilk sırada] onun mehsuldarlığına, vahtı özüne tabé étdirmek ğabiliyyetine héyran kesilmişler. O vahtı vahtın özünden borc alır, sanki serf élediyi vahtın ömrünü bire üç ğat uzatmağđı bacarırdı [uzatmayı başarıyordu].

O, öz yaradıcılığına heyatının me'nası, fikirlerinin ifade vasitesi kimi baħdığđına göre Veteni ve milleti bütün bunların fövgünde [fevkinde, üstünde] görür, onu esas ğayesi kimi götürürdü [ğayesi olarak kabul ediyordu]. O, "Menim şé'rim" adlı program şé'rinde çoħ hağlı olaraq déyir:

*Kürsülere sığmayan cesur şé'rim, er şé'rim,
Tepeden dırnağacan silahlı, esger şé'rim.
Men senin ğüdretille,
Senin öz rakétinle
Men düşmen bayrağđını torpağđa saldıraram.
Men senin ğüdretille bütün Azerbaycanı
Ayağđa ğaldıraram.*

Demek, şé'ri ondan ötrü fikirlerini heyata kéçirmek için döyüşken [savaşçı] esger, Veteni Azerbaycanın seadeti ve istiğlalı ise meğseddir. Bu fikrini ğenişlendirerek heyatını béle, şé'rinin yolunda vérmeye, şé'rini ise yalnız Veteni yolunda feda étmeye hazır olduğđunu ifade éden aşığđıdaki bir béyte diğđet yétirin:

*Heyatımı vérerem birce [sadece] senin yolunda,
Senin özünü ise bu vetenin yolunda.*

Bélelikle de, Helilin amal ve eğide bötüvlüyü [hareket ve inanç bütünlüğü] onun şeşsiyyet bötüvlüyünün temel daşđıdır. Bu ise onun şeşsiyyeti ve amalđı ğarşısında secdeye layiğdir.

1998.

"Edebi düşünceler", Bakı, 2000